

*Приходько Ю.**

ПЕРСПЕКТИВИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЕУТАНАЗІЇ В УКРАЇНІ: ВІТЧИЗНЯНА ДУМКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Проблема еутаназії, а саме питання її легалізації на внутрішньодержавному або навіть на міжнародно-правовому рівнях, є одним із найсуперечливіших питань сучасного права. Необхідність вивчення правових проблем еутаназії у ракурсі медичного права обґрунтовується складною природою самої еутаназії, де тісно переплітаються питання медицини і права. Це також можна пояснити тим, що на сьогодні відсутній не лише єдиний правовий погляд на дану проблему, але й не визначено відношення до неї з точки зору моралі, етики, зокрема медичної; внаслідок чого ускладнюється пошук вірного визначення статусу еутаназії на законодавчому рівні. Початок ХХІ століття ознаменувався безпрецедентною до цього легалізацією еутаназії у загальнодержавному масштабі (Нідерланди, Бельгія та ін.). Ці події зумовили значне поживлення в обговоренні означеної теми та сприяли її детальному вивченню у рамках співвідношення з основними правами людини, закріпленими на міжнародно-правовому, а також національному рівні.

На сьогодні питання щодо можливості застосування еутаназії залишається відкритим. У більшості держав світу вона або не передбачена законом, або заборонена ним. Поділ еутаназії на активну (здійснення лікарем дій, свідомо і безпосередньо спрямованих на спричинення смерті пацієнта) і пасивну (бездіяльність оточуючих, відмову від лікування, що підтримує життя) знайшов відображення у законодавстві різних країн. Зокрема, активна і пасивна еутаназія дозволена в Нідерландах, Бельгії, а також у штаті Орегон США (ще з 1994 р). В той же час у таких країнах, як Швейцарія, Швеція, Фінляндія легалізована лише пасивна еутаназія.

В Україні заборонена еутаназія обох видів. Слід зазначити, що були спроби змінити ситуацію, справа навіть дійшла до розгляду питання еутаназії у Верховній Раді, але супротив духовенства не дозволив прийняти відповідний закон. Таким чином, на сьогодні еутаназія прямо заборонена законодавством України. Так, відповідна норма міститься в ч.3 ст. 52 Основ законодавства України про охорону здоров'я, у цьому ж акті міститься визначення еутаназії: «Медичним працівникам забороняється здійснення еутаназії - навмисного прискорення смерті або умиртвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань». Відповідна заборона міститься і у Цивільному кодексі України. У п.4 ст. 281 йдеться : «Забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя».

Істотну проблему породжує не досить чітке визначення певних правових понять у нормативних актах. Наприклад, юридичне невизнання та заборона еутаназії породжує питання щодо змісту та обсягу права людини на життя, яке закріплене на законодавчому рівні держав, а також в основоположній Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року (ст.2). Виникає судження, що поняття права людини на життя охоплює і право розпоряджатися ним, включно з правом припинити його. Такий аргумент

* студентка 2 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: ас. Святун О.В.

висувають прихильники легалізації еутаназії, проте слід вирішити, чи може фактично «право на смерть» вважатися складовою права на життя. На мою думку, недоцільно отожднювати ці поняття, оскільки останнє є категорією, що має іншу правову природу і породжує особливі правові наслідки: не забезпечення природного існування фізичної особи, а його припинення.

Показовою у цьому ракурсі є справа «Прітті проти Великобританії», що слухалася у Європейському Суді з прав людини у 2002 році. Громадянка Великобританії страждала на невиліковну хворобу і була паралізована, в результаті чого не мала змоги вчинити самогубство для припинення страждань. Програвши в національних судах справи з приводу позбавлення її життя за допомоги третіх осіб (у Великобританії еутаназія заборонена), вона звернулася до Європейського Суду з прав людини з вимогою визнати рішення національних судів невідповідними низці статей Конвенції, зокрема і ст.2. Суд не задовольнив вимоги заявниці, зазначивши, що право на життя, гарантоване ст.2 Конвенції, не означає також права на смерть за участю, чи умисну допомогу третіх осіб у самогубстві. Необхідно зазначити також, що у своєму рішенні Суд звернувся до Рекомендації 1418 (1999) Парламентської асамблеї Ради Європи, у якій йдеться: «Комітетові міністрів заохочувати заходи держав з усебічного забезпечення поваги до невиліковно хворих і приречених на смерть людей та захисту їхньої гідності, підтримуючи заборону щодо умисного припинення життя невиліковно хворих і приречених на смерть людей». Існування означеного документа вказує на те, що позиція більшості держав Європи стосовно заборони еутаназії є виваженою, стабільною та перевіреною часом. Таким чином, цей фактор може бути важливим аргументом проти надання юридичного дозволу на еутаназію в країнах Європи, зокрема, і в Україні.

Проаналізувавши внутрішні фактори впливу в Україні, можна прийти до висновку, що легалізація еутаназії в нашій державі призвела б до низки негативних наслідків, серед яких можливість тиску на лікарів, зростання корупції у медичній сфері, випадки зловживання цим правом з боку зацікавлених у спадку та інших матеріальних благах осіб та ін.

Отже, визначаючи перспективи легалізації еутаназії в Україні, слід не просто переймати досвід зарубіжних країн, міжнародної спільноти, а насамперед варто спрогнозувати наслідки встановлення відповідних норм права, зважаючи на особливості історичного, соціально-економічного, правового розвитку України.

Література

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародний документ від 04.11.1950 [електронний ресурс] // режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004; 05.10.2011 р.
2. Конституція України: за станом на 10 лютого 2011р. [текст] / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 96 с.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: закон України № 2801-ХІІ від 19.11.1992 [електронний ресурс] // режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2801-12>; 05.10.2011 р.
4. Рішення Європейського Суду з прав людини, справа «Прітті проти Сполученого Королівства»: міжнародний документ від 29.05.2002 [електронний ресурс] // режим доступу: <http://lawua.info/bdata2/ukr2186/index.htm>; 05.10.2011 р.
5. Стеценко С. Г. Медичне право України [текст]/С.Г. Стеценко – К.: ЦУЛ, 2008. – 507 с.
6. Цивільний кодекс України: за станом на 6 червня 2011 року [текст] / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 312 с.